

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

دبیرخانه کشوری درس مطالعات اجتماعی متوسطه اول

irsecretariat1402@chmail.ir

مستقر در استان البرز

با ما در ارتباط باشید:

Irsecretariat1402@chmail.ir

آدرس ما در شاد: @soc-gam1

به نام ایزدانا

پانخامه فعالیت‌های کتاب مطالعات اجتماعی

پایه نهم

تهیه شده توسط گروه درسی مطالعات اجتماعی شهرستان های تهران

(زینب آقازاده)

با نظارت دبیرخانه کشوری مطالعات اجتماعی مستقر در البرز

سال تحصیلی ۱۴۰۳ - ۱۴۰۴

درس ۱

جواب فعالیت صفحه ۴

۱- الف) پرس و جو کنید که آیا تاکنون در اکتشافات فضایی، اثری از حیات در نقاط دیگر فضا یافت شده است؟

برعهده دانش آموز

ب) به نظر شما چرا در کاوش های فضایی به تحقیق درباره سیاره بهرام (مریخ) بسیار توجه می شود؟
چون این سیاره مشابهت زیادی با زمین دارد. (مریخ دارای یخ های قطبی، دره های گود، کوه و غبار است و کج بودن محور گردش آن باعث شده مانند زمین دارای فصل باشد. به همین علت به احتمال بسیار زیاد این سیاره قابل زیست باشد.)

۲- الف) با مراجعه به کتاب علوم و نجوم یا پایگاه های اینترنتی، چند مورد از شگفتی های کهکشان ها و اجرام آسمانی، منظومه خورشیدی و سیاره زمین را استخراج کنید و در کلاس بخوانید.

بر عهده دانش آموز

ب) به نظر شما، تفکر در این شگفتی ها چه ارتباطی با موضوع خدا شناسی دارد؟
این خلقت عظیم نشانه یک خالق دانا و عظیم است که از طریق آن به وجود خداوند متعال پی میبریم.
پ) از معنی آیه ۵۷ سوره غافر چه می فهمید؟
خدا آفریننده و خالق هستی با این عظمت است. خلقت آسمان ها و زمین که بسیار بزرگ تر از خلقت بشر است او را عاجز نکرد.

جواب فعالیت صفحه ۵

۳- ایران در نیمکره شمالی قرار دارد یا نیمکره جنوبی؟ نیمکره شرقی یا نیمکره غربی؟ چگونه می فهمید؟

ایران در نیمکره شمالی قرار دارد به دلیل قرار گرفتن در قسمت بالای مدار استوا.
در نیمکره شرقی قرار دارد چون در سمت شرق نصف النهار مبدأ واقع شده است.

۴- چند کره جغرافیایی به کلاس بیاورید. هر گروه با یک کره کار کند.

الف) مدار استوا، مدار قطبی شمال، مدار قطبی جنوب، مدار راس السرطان و مدار رأس الجدی* را روی کره پیدا کنید و نشان دهید.

کار در کلاس انجام شود.

ب) نصف النهار مبدأ را پیدا کنید و درجه آن را بخوانید. امتداد نصف النهار مبدأ را در آن سوی کره پیدا کنید و درجه آن را بخوانید .
درجه نصف النهار مبدأ برابر با صفر است و امتداد آن در آن سوی کره زمین عدد ۱۸۰ است. نصف النهار مبدأ، صفر درجه و اگر به طرف مشرق پیش رویم تا ۱۸۰ درجه ی شرقی و اگر به طرف مغرب پیش رویم تا ۱۸۰ درجه ی غربی طول جغرافیایی خواهیم داشت.

جواب فعالیت صفحه ۶

۵- به کمک معلم، چند کره جغرافیایی را به کلاس بیاورید؛ به طوری که هر گروه، یک کره در اختیار داشته باشد. سپس در هر گروه:

الف) طول و عرض جغرافیایی یک مکان را که درجه آن صفر است، روی کره نشان دهید.

محل برخورد خط استوا و نصف النهار مبدأ (نقطه ای در خلیج گینه در غرب آفریقا)

ب) سه مکانی را که روی یک مدار قرار دارند، در نظر بگیرید و بگویید آیا این سه مکان عرض جغرافیایی یکسانی دارند؟ چرا؟
بله چون هر سه نقطه نسبت به خط استوا به یک اندازه فاصله دارند.

پ) سه مکانی را که روی یک نصف‌النهار قرار دارند، در نظر بگیرید و بگویید آیا این سه مکان طول جغرافیایی یکسانی دارند؟ چرا؟
بله چون هر سه نقطه نسبت به نصف النهار مبدأ به یک اندازه فاصله دارند.

۶- کاربرگ‌های شماره ۱ و ۲ را کامل کنید. در کلاس انجام شود.

جواب فعالیت صفحه ۸

۷- مردم بندرعباس برای اینکه در جهت قبله قرار بگیرند، بیشتر به سمت غرب متمایل می‌شوند یا مردم تبریز؟ بندرعباس

۸- در آدیس آبابا (اتیوپی) و قاهره، قبله در کدام سمت است؟ اتیوپی (شمال شرقی) و در قاهره (جنوب شرقی)

۹- با استفاده از یک نقشه جهان نما بگویید که در مالزی قبله رو به کدام سمت است؟ شمال غربی

جواب فعالیت صفحه ۱۱

۱- الف) در زندگی روزانه، ساعت واقعی چه کاربردی دارد؟

استفاده برای اوقات شرعی و فرایض دینی مانند وقت نماز

ب) چرا از ساعت رسمی استفاده می‌کنیم؟ مثال بیاورید.

برای اینکه در قرارهای ملاقات و یا مراجعه به ادارات مشکلی به وجود نیاید. برای مثال جابجایی قطارها، هواپیماها، تعیین وقت قرارها و ملاقات‌ها، شروع و پایان کار اداره‌ها و مغازه‌ها

۲- با توجه به نقشه مناطق زمانی، بگویید اگر کسی از پاریس به تهران سفر کند، باید ساعت خود را جلو بکشد یا عقب؟ چرا؟ باید ساعت را جلوتر ببرد. زیرا با تهران در شرق پاریس قرار دارد. و با حرکت به سمت شرق باید ساعت را جلو ببریم و با حرکت به سمت غرب باید ساعت را عقب ببریم.

۳- با کمک والدین خود، برخی از زمان‌ها یا مکان‌هایی که ویژگی‌های خاصی برای آنها در اسلام بیان شده است را نام ببرید. پاسخ‌های خود را در کلاس و با دوستانتان، به اشتراک بگذارید.

برعهده دانش آموز؛

(هنگام طلوع یا غروب آفتاب، شب و روز جمعه، روز اول هر ماه قمری، ماه مبارک رمضان یا شعبان و یا برخی مکان‌ها مانند زیارتگاه‌ها، مسجدها و یا بعضی از شهرها مانند مدینه، کربلا نجف)

۴- هر ساله در کشور ما، ساعت رسمی در اول فروردین، یک ساعت به جلو کشیده می شود و در ۳۰ شهریور، یک ساعت به عقب کشیده می شود. فکر می کنید دلیل این کار چیست؟
این کار به منظور استفاده بیشتر از روشنایی روز انجام می شود.

جواب فعالیت صفحه ۱۳

۵- موقعیت سه شهر گرانادا، لیبرویل و کیپ تاون را با توجه به دایره روشنایی در اول تیرماه و اول دی ماه توضیح دهید. در اول تیرماه خورشید به مدار رأس السرطان عمود می تابد و طول روزها در آن طولانی و شب ها کوتاه است که شهر گرانادا در این موقعیت قرار گرفته درست در همین زمان در نیمکره جنوبی (کیپ تاون) کوتاه ترین روزها و طولانی ترین شب های سال مشاهده می شود بعد از گذشت ۶ ماه (اول دی ماه) عکس این حالت در دو نیمکره رخ می دهد.

شهر لیبرویل هم در تمام طول سال طول شب و روز یکسان است به دلیل قرار گرفتن در خط استوا

۶- به مدار قطبی شمال و جنوب در تصویر (۱) توجه کنید. چرا در اول تیر ماه در ناحیه مدار قطبی شمال، طول یک روز ۲۴ ساعت و به عکس در مدار قطبی جنوب، طول یک شب ۲۴ ساعت است؟ چون خورشید به مدار رأس السرطان عمود می تابد از آن جا که در تابستان نیمکره شمالی کج شدگی محور زمین به سمت خورشید است. نیمکره شمالی کاملاً به سمت خورشید خم می شود نور خورشید به طور دائم به قطب شمال می تابد و شش ماه غروب ندارد که در اصطلاح تابستان قطبی یا روز قطبی معروف است در این مدت قطب شمال در روشنایی روز و قطب جنوب در تاریکی قرار دارد پس از ۶ ماه که خورشید به مدار رأس الجدی عمود می تابد عکس حالت گفته شده رخ می دهد.

۷- از مساوی بودن همیشگی طول روز و شب در منطقه استوا به چه نتیجه ای درباره فصول این منطقه می رسید؟
به دلیل تابش آفتاب به صورت عمود بر منطقه استوا تغییر فصل محسوسی در این منطقه رخ نمی دهد.

۸- جهت تابش آفتاب به نقاط مختلف زمین یا فصول مختلف سال، چه تأثیری در کشاورزی یا معماری خانه ها می تواند داشته باشد؟
مناطق اطراف استوا که تابش آفتاب عمود است محصولات گرمسیری مانند کاکائو و قهوه کشت می شود برای معماری خانه ها از مصالحی استفاده می شود که گرما را کمتر عبور دهد. نوع محصولات و فصل کاشت و برداشت و تقویم کشاورزی وابسته به فصول است. جهت تابش نیز در معماری ساختمان ها، جهت پنجره ها، اندازه پنجره ها، نورگیری و آفتابگیری ساختمان مهم است.

۱- الف) با استفاده از یک نقشه، طول و عرض جغرافیایی کشور ایران را بخوانید و بنویسید.
طول و عرض جغرافیایی ایران: ۲۵ درجه و ۳ دقیقه الی ۳۹ درجه و ۴۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۴ درجه و ۵ دقیقه الی ۶۳ درجه و ۱۸ دقیقه طول شرقی

ب) به کمک معلم و با مراجعه به منابع، طول و عرض جغرافیایی شهر یا روستای محل زندگی خود را پیدا کنید و بنویسید.
به عهده دانش آموز

به کار بندیم صفحه ۱۴

۱- الف) با استفاده از یک نقشه، طول و عرض جغرافیایی کشور ایران را بخوانید و بنویسید. طول و عرض جغرافیایی ایران: ۲۵ درجه و ۳ دقیقه الی ۳۹ درجه و ۴۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۴ درجه و ۵ دقیقه الی ۶۳ درجه و ۱۸ دقیقه طول شرقی

ب) به کمک معلم و با مراجعه به منابع، طول و عرض جغرافیایی شهر یا روستای محل زندگی خود را پیدا کنید و بنویسید.
به عهده دانش آموز

۲- به کمک معلم، طرز کار یک گیرنده (GPS) را مشاهده و بررسی کنید. بر عهده دانش آموز

۳- میانگین سرعت گردش زمین به دور خورشید در یک ثانیه ۳۰ کیلومتر است، سرعت حرکت زمین به دور خورشید در یک ساعت چقدر است؟ حساب کنید.

هر ساعت برابر با ۶۰ دقیقه و هر دقیقه برابر با ۶۰ ثانیه است. بنابراین سرعت حرکت زمین به دور خورشید در یک ساعت برابر است با :

$$۳۰ \times ۳۶۰۰ = ۱۰۸۰۰۰ \text{ کیلومتر}$$

درس ۳

جواب فعالیت صفحه ۱۶

۱- زیست کره برای حیات، به هر یک از سه بخش سنگ کره، آب کره و هوا کره (جو) چه نیازی دارد؟ توضیح دهید.

آب کره : رکن اساسی تشکیل زمین و ادامه حیات در زمین است.

هوا کره : برای تنفس و ادامه زندگی گیاهان و جانوران

سنگ کره : محل رشد گیاهان و گونه های گیاهی است.

۲- آیات قرآن کریم را بخوانید و ارتباط آنها را با این درس توضیح دهید.

آیه ۲۲ سوره بقره اشاره به زمین و نیروی جاذبه که به ما اجازه حرکت، استراحت، ساختن خانه و... را می دهد اگر جاذبه نبود همه ما و وسایل به فضا پرتاب می شدیم. منظور از سما در آیه ۲۲ سوره بقره همان جو زمین است.

جواب فعالیت صفحه ۱۸

۳- جدولی با دو ستون رسم کنید: الف) کوهستان ها و دامنه آنها، ب) جلگه ها و دشت ها.

سپس، به طور گروهی موارد استفاده و بهره برداری انسان از هر یک را در همان ستون فهرست کنید.

کوهستان ها و دامنه آنها	جلگه ها و دشت ها
وجود معادن با ارزش	خاک های حاصلخیز برای کشاورزی و باغداری
اهمیت گردشگری و کوهنوردی	راحتی و آسان بودن حمل و نقل و راه سازی
تأمین آب شیرین از کوه	مناسب برای ایجاد شهرها و کارخانه جات
مزارع غنی برای دامپروری	رونق اقتصادی و کشاورزی
باعث سرسبزی طبیعت است.	ساخت جاده های ارتباطی

جواب فعالیت صفحه ۲۰

۴- به تصاویر بالا دقت کنید و توضیح دهید که در هر یک، تأثیر فعالیت انسان بر ناهمواری ها و محیط طبیعی چگونه است؟

کشاورزی - استخراج معادن - ساخت خانه و جاده باعث تغییر شکل ناهمواری و تخریب محیط طبیعی شده است.

۵- گفت و گو کنید و دلیل و مثال بیاورید: به نظر شما، امروزه انسان بیشتر زندگی خود را با ناهمواری های زمین انطباق می دهد یا

برعکس، ناهمواری ها را برای مقاصد خود تغییر می دهد یا هر دو؟ امروزه انسان بیشتر محیط یا ناهمواری ها را برای مقاصد خود تغییر میدهد.

میزان دست کاری و دخالت انسان در محیط های طبیعی نسبت به گذشته بیشتر شده است یا کمتر؟ چرا؟

در گذشته انسان بیشتر خود را با طبیعت منطبق می کرد ولی امروزه به دلیل افزایش جمعیت و تنوع نیازها ،انسان ها طبیعت را با هدف بهره برداری از منابع سطحی و یا زیر زمینی تغییر دادند.

جواب فعالیت صفحه ۲۲

۱- با توجه به نقشه صفحه ۲۱، بگویید نیوفوندلند و شرق ژاپن، که از مناطق مهم ماهیگیری جهان هستند، در محل تلاقی کدام جریان های دریایی قرار دارند . نیوفوندلند تحت تاثیر جریان آب گرم گلف استریم و آب سرد لابرادور- و شرق ژاپن تحت تاثیر جریان آب گرم کوروشیو و آب سرد اویشو

۲- چرا سفر به اعماق اقیانوس ها دشوارتر از صعود به قله ها است؟ چند دلیل ذکر کنید.
فشار زیاد آب، تاریکی و دمای کم در اعماق آب، کاوش های علمی را با دشواری های زیادی روبه رو می کند.

۳- کاربرگ شماره (۳) را در کلاس انجام دهید.

جواب فعالیت صفحه ۲۳

۴- درباره نسبت خشکی ها و آب های کره زمین فکر کنید و بگویید اگر چنین نسبتی بر عکس می شد، چه اتفاق هایی می افتاد؟ بسیاری از موجودات دریایی از بین می رفت، بارندگی وجود نداشت. امکانات حمل و نقل آسان توسط کشتی ها وجود نداشت. منابع معدنی مثل گاز و نفت وجود نداشت.

۵- الف) خبر بالا را بخوانید. این خبر از چه جنبه هایی مهم است؟ جلوگیری از آلودگی محیط زیست و اقیانوس ها و جلوگیری از صید بی رویه ماهی ها و استخراج منابع. ب) برخی از کشورهای قدرتمند در برابر یک توافق بین المللی برای حفاظت و واپایش (کنترل) اقیانوس ها مقاومت می کنند و با این کار چندان موافق نیستند. به نظر شما چرا؟ از نظر حفظ محیط زیست چون این کشورها با توجه به قدرت نظامی و اقتصادی که دارند فقط می خواهند دست ملت های ضعیف را از منابع کوتاه کنند.

۶- به نقشه بالا توجه کنید. در دی ماه رُم سردتر است یا استکهلم ؟ چرا؟ استکهلم سردتر است زیرا عرض جغرافیایی آن بالاتر است و خورشید به آن مایل تر میتابد.

سه شهر برگن، استکهلم و سن پترزبورگ (لنینگراد) تقریبا در یک عرض جغرافیایی قرار دارند اما میانگین دمای این شهرها در دی ماه متفاوت است. چرا؟ به دلیل دوری و نزدیکی آنها از اقیانوس ها و دریاها دارای آب و هوای متفاوتی هستند.

دوشهر آمین (در کشور فرانسه) و کی یف بر روی یک عرض جغرافیایی قرار دارند اما میانگین دمای این دو شهر در دی ماه متفاوت است. چرا؟ چون تحت تاثیر عوامل مختلفی چون جریان هایی دریایی و وزش بادهای قرار دارند.

۷- به تصویر بیشتر بدانیم بالا توجه کنید. لایه اُزن در کدام بخش هواکره قرار دارد؟ لایه ازن در استراتوسفر (یوش سپهر) آیا می‌توانید در یک جمله بگویید فایده لایه اُزن چیست؟ در این باره پرس‌وجو کنید. در لایه استراتوسفر قرار دارد مانند سایبانی زمین را از عبور پرتوهای زیان آور خورشید (اشعه ماوراءبنفش) حفظ می‌کند.

جواب فعالیت صفحه ۲۷

۸- الف) چرا کوه نوردان در ارتفاعات بسیار بلند ممکن است با مشکلات تنفسی روبه‌رو شوند؟ در ارتفاعات بالا فشار هوا کم شده و هوا رقیق می‌شود و میزان تراکم یا غلظت اکسیژن در هوا کم می‌شود.

ب) چرا در هواپیما، قبل از شروع پرواز، نحوه استفاده از ماسک اکسیژن به مسافران آموزش داده می‌شود؟

زیرا در ارتفاعات به دلیل رقیق‌تر شدن هوا میزان اکسیژن در هوا کم شده و ممکن است در مواقع لزوم، نیاز به استفاده از ماسک اکسیژن باشد.

۹- با مشاهده دقیق محیط زندگی خود بگویید چه کارها و فعالیت‌هایی موجب آلودگی هوا می‌شود؟

صنایع و کارخانجات - خودروها- فعالیت‌های گرمایی (بخاری) یا سرمایی (کولر)

فکر می‌کنید برای کاهش آلودگی هوا، مخصوصاً در حمل و نقل، چه کارهایی می‌توان انجام داد؟

استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی - رانندگی با خودروهای کم مصرف تر - نگهداشتن خودرو در شرایط مطلوب

جواب فعالیت صفحه ۳۲

۱- با توجه به راهنمای نقشه، نام زیست بوم‌های توندرا، تایگا، جنگل‌های بارانی استوایی، ساوان و بیابان را روی نقشه در محل مربوط بنویسید.

در آمریکای مرکزی و جنوبی: هندوراس، کوبا، کلمبیا، اکوادور، برزیل، پرو، ونزوئلا

در آفریقا: کشورهای گابون، کنگو، زئیر، کامرو، نیجریه، غنا، ساحل عاج، لیبیا، سیرالیون، گینه و ماداگاسکار

در آسیا: هند، برمه، تایلند، کامبوج، مالزی، فیلیپین، قسمت‌هایی از چین و اندونزی

استرالیا: کشور استرالیا، گینه نو و بیشترین وسعت جنگل‌های بارانی استوایی را کشور برزیل دارد.

۲- با توجه به نقشه بالا و با مراجعه به یک اطلس، بگویید که جنگل‌های بارانی استوایی در کدام قاره‌ها و کشورها، وجود دارند و کدام

کشور، بیشترین وسعت جنگل‌های بارانی استوایی را دارد. جنگل‌های بارانی در اطراف مدار استوا قرار دارند، اکثراً در منطقه بین مدار

رأس‌السرطان (۲۳.۵ درجه عرض جغرافیایی) و مدار رأس‌الجدی (۲۳.۵ درجه عرض جغرافیایی) قرار دارند. این ۳۰۰۰ مایل (۴۸۰۰ کیلومتر) نوار پهن استوا نامیده می‌شود.

در قاره آسیا: کشورهای اندونزی - مالزی - چین - کره جنوبی

در قاره آمریکا: کشورهای برزیل و آمریکای مرکزی

در قاره آفریقا: کشورهای کنگو - نیجر - آفریقای مرکزی برزیل بیشترین وسعت این جنگل‌ها را دارد.

۳- کاربرگه شماره (۴) را در کلاس انجام دهید.

جواب فعالیت صفحه ۳۵

۴- کاربرگه‌های شماره (۵) و (۶) را کامل کنید.

۵- فرض کنید قرار است به شما یک سفر رایگان همراه با گروهی از گردشگران طبیعت (اکوتوریست) جایزه بدهند. کدام زیست بوم را برای سفر انتخاب می‌کنید؟ چرا؟ جنگل‌های بارانی استوایی، به علت تنوع گیاهی و جانوری بسیار زیاد

۶- به طور گروهی، یک برگه تبلیغاتی (بروشور) مسافرتی برای مسافران یکی از زیست بوم‌ها تهیه کنید.

روی برگه، یک پیام جالب برای ترغیب گردشگران به مسافرت به آنجا بنویسید. چند تصویر جذاب از گیاهان یا جانوران آن ناحیه هم روی آن بچسبانید یا نقاشی کنید. در برگه تبلیغاتی خود درباره آب و هوا، جانوران و گیاهان آن منطقه مطالبی بنویسید و به مسافران توصیه کنید که هنگام سفر به آن منطقه، چه وسایل یا لباس‌هایی به همراه داشته باشند.

بر عهده دانش‌آموز

۷- تصاویر ۱ و ۲ و ۳ و ۴ در صفحه ۳۰ کدام نواحی جغرافیایی را نشان می‌دهند؟ در هریک از این نواحی، کدام گیاهان و جانوران می‌توانند زندگی کنند؟ ۱- گرم و خشک: روباه - بوته خاردار ۲- سرد و قطبی: خرس قطبی، خز و گل‌سنگ ۳- سرد: گرگ و کاج

۴- جنگل استوایی: شامپانزه - درختان پهن برگ

جواب فعالیت صفحه ۳۷

با توجه به نقشه ۱- الف) سه کشور نام ببرید که بیش از ۳۰۰ گونه در معرض خطر دارند. ایالات متحده آمریکا - استرالیا - اندونزی

ب) دو کشور نام ببرید که کمتر از ۵۰ گونه در معرض خطر دارند. شیلی - انگلستان

۲- نواحی جنوب شرقی آسیا، استرالیا و امریکای جنوبی را از نظر تعداد گونه‌های در معرض خطر با کانادا و اروپای شمالی مقایسه کنید. علت تفاوت چیست؟ تعداد گونه‌های در معرض تهدید در کانادا بین ۵۰ تا ۹۹ و در اروپای شمالی کمتر از ۵۰ است در حالی که تعداد گونه‌های در معرض تهدید در جنوب شرقی آسیا و آفریقای مرکزی بین ۱۰۰ تا ۳۰۰ و در استرالیا از ۳۰۰ تا ۷۰۰ است.

۳- چرا در صحرای آفریقا تعداد گونه‌های در معرض خطر بسیار کم است؟ چون تنوع گیاهی و جانوری در صحرای آفریقا کم است.

جواب فعالیت صفحه ۳۹

۴- شما کدام یک از دو دیدگاه مطرح شده در بالا، درباره قطع درختان آمازون را ترجیح می‌دهید. درباره دلایل خود در کلاس گفت‌وگو کنید. دیدگاه استفاده خردمندانه، زیرا در هنگام استفاده از جنگل‌های آمازون می‌توان از آن عاقلانه استفاده کرد تا مشکل زیادی برای آب و هوای سیاره زمین ایجاد نشود.

۵- هر ساله تعداد زیادی درخت برای تولید کاغذ قطع می‌شود. با یکدیگر درباره راه‌های کاهش استفاده از کاغذ تولید شده از درختان که در چاپ کتاب‌های درسی یا مجلات یا ... استفاده می‌شود، گفت‌وگو کنید و نتایج آن را در کلاس بیان کنید. یکی از موثرترین راه‌های نجات درختان و احیای آن‌ها استفاده از فناوری اطلاعات و انجام کارهای دولتی با استفاده از اینترنت و دولت الکترونیک است. علاوه بر آن استفاده از کاغذهای بازیافتی نیز مناسب است.

به کار ببندیم صفحه ۴۰

- ۱- فرض کنید قرار است به خودتان، اعضای خانواده و دوستان یا مردمی که در منطقه شما زندگی می کنند، پنج پیشنهاد در مورد نحوه انجام دادن فعالیت های روزانه بدهید؛ به طوری که این پنج پیشنهاد بتواند به حفاظت از زیست بوم منطقه زندگی و یا حتی زیست بوم های جهان کمک کند. پیشنهادهای شما چیست؟ آنها را روی یک برگ کاغذ بنویسید و در کلاس نصب کنید.
مثال: به جای دستمال کاغذی، بیشتر از دستمال پارچه ای استفاده کنیم. استفاده از کاغذ های باطله - تفکیک زباله ها از مبدا - استفاده از وسایل نقلیه عمومی - اسراف نکردن در طول روز - استفاده از ظروف تجدید پذیر
- ۲- فرض کنید به کشور برزیل سفر کرده و جنگل های آمازون را دیده اید. یک کارت پستال درست کنید و روی آن تصویر یک منظره یا یک گونه گیاهی و جانوری این ناحیه را بچسبانید. کارت را برای یک دوست بفرستید. به عهده دانش آموز
- ۳- درباره شگفتی های یکی از گونه های گیاهی یا یک جانور تحقیق کنید. آنها را روی یک برگه کاغذ بنویسید و در کلاس بخوانید. سپس بگویید این نکات جالب، چه درس هایی درباره خالق هستی به ما می آموزد. بر عهده دانش آموز

جواب فعالیت صفحه ۴۵

- ۱- با استفاده از نقشه پراکندگی جمعیت، ابتدا نوع تراکم جمعیت (زیاد یا کم) را در مکان های زیر مشخص کنید و سپس با توجه به دانسته های خود از سال گذشته، علت این نوع تراکم را در هر کشور بنویسید.
بنگلادش: زیاد $\Leftarrow$ وجود آب و خاک مناسب کشاورزی
ژاپن: زیاد $\Leftarrow$ صنعت قوی
لیبی و چاد: کم $\Leftarrow$ شرایط آب و هوایی نامناسب
سیبری: کم $\Leftarrow$ سرمای شدید
آلمان: زیاد $\Leftarrow$ صنعت پیشرفته
استرالیا: کم $\Leftarrow$ بیابان وسیع
کانادا: کم $\Leftarrow$ سردی هوا

- ۲- پرس و جو کنید پرمجمعیت ترین کشورهای جهان به ترتیب از رتبه اول تا هفتم کدام کشورها هستند و چقدر جمعیت دارند؟

۱- هند ۲- چین ۳- آمریکا ۴- اندونزی ۵- پاکستان ۶- نیجریه ۷- برزیل

جواب فعالیت صفحه ۴۶

- ۳- همفکری کنید و به طور گروهی، جدولی با دو ستون رسم کنید.
(الف) فهرستی از عواملی را که موجب می شود یک مکان مهاجرپذیر باشد، در یک ستون بنویسید.
احساس آرامش و امکان پیشرفت، فراوانی مواد غذایی، آب و هوای خوب، بهداشت بالا، خاک مناسب، ثروت و...
(ب) فهرستی از عواملی را که موجب می شود یک مکان مهاجرفرست باشد، در ستون دیگر بنویسید. جنگ، قحطی، خشک سالی، بیماری، خاک بد، فقر، آب و هوای نامناسب

۴- آیا افرادی را می‌شناسید که خود یا خانواده‌شان از شهر یا روستای دیگری به شهر یا روستای شما مهاجرت کرده باشند؟ درباره دلایل مهاجرت آنها (چه در مبدأ و چه در مقصد) پرس‌وجو کنید.

پاسخ پیشنهادی: به دلایل نبود شغل مناسب، عدم وجود امکانات درمانی و رفاهی، نبود امکان ادامه تحصیل در دانشگاه و...

۵- همان‌طور که می‌دانید، یکی از عواملی که سبب کاهش جمعیت در برخی نقاط جهان شده است، کشتار یا انتقال اجباری مردم از نقطه‌ای به نقطه دیگر بوده است، مانند: نسل‌کشی برخی بومیان استرالیایی و آمریکایی پس از تصرف آنجا به دست اروپاییان، اسارت چند ده میلیون از زنان و مردان آفریقایی و انتقال آنها به اروپا و آمریکا برای کار، کشتار چند ده‌هزار نفر از مردم مسلمان در بوسنی و هرزگوین به دست صرب‌ها، کشتار هزاران مسلمان یمنی به دست حاکمان سعودی و ...

فکر می‌کنید کاهش شدید و ناگهانی جمعیت در برخی مناطقی که نام برده شد، چه تأثیری بر اقتصاد و جامعه آن منطقه در سال‌های بعد از آن داشته است؟ نیروی انسانی به عنوان مهم‌ترین عامل در رشد و پیشرفت اقتصادی یک جامعه شناخته می‌شود. از این رو کشتار یا مهاجرت این نیروی انسانی متخصص موجب کاهش ظرفیت‌های تولیدی آن کشورها شده و اقتصاد آنها را فلج خواهد کرد.

جواب فعالیت صفحه ۴۸

۱- درباره علل و عوامل نابرابری توسعه انسانی در جهان گفت‌وگو کنید. به نظر شما کدام عوامل مهم‌ترند؟ چرا؟
عوامل داخلی زیرا مردم یک کشور می‌توانند با افزایش سواد و آگاهی و کنار گذاشتن باورهای غلط و داشتن پشتکار و وحدت پیشرفت کنند و با دشمن و عوامل خارجی نیز مبارزه کنند.

جواب فعالیت صفحه ۴۹

۲- با توجه به آنچه درباره مستعمره شدن آفریقا می‌دانید، فکر می‌کنید چه ارتباطی بین پایین بودن شاخص‌های توسعه انسانی در بیشتر کشورهای آفریقایی و بالا بودن آن در بیشتر کشورهای اروپایی و آمریکای شمالی وجود دارد؟ استعمار عامل خارجی نابرابری جهانی است که باعث شده کشورهای آفریقایی که سالیان طولانی مستعمره کشورهای اروپایی باشند نتوانند رشد اقتصادی مطلوبی داشته باشند.

۳- نمودار الف و شکل ب را توضیح دهید.

در شکل ب: کشورهای شرق ایران به علت مشکلات داخلی و خارجی از توسعه انسانی پایینی برخوردار هستند و کشورهای شمال غربی مانند ترکیه که نزدیک اروپا واقع هستند، از توسعه انسانی بالایی برخوردار هستند. در نمودار الف: نشان دهنده رشد توسعه انسانی ایران در سال‌های اخیر است.

جواب فعالیت صفحه ۵۱

۴- گفت‌وگو کنید: به نظر شما کشورهایی که اقتصاد و درآمد آنها بر پایه فروش مواد اولیه و خام مانند نفت است، در حال و آینده با چه مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند و چه تغییراتی باید در اقتصاد خود ایجاد کنند؟ اتمام مواد اولیه و نفت خام - وابستگی اقتصادی سیاسی - دخالت بیگانگان باید سعی کنند تا از اقتصاد متکی به نفت و تک محصولی خود را خارج کنند و تولیدات غیرنفتی را جایگزین و مبنای درآمد و اقتصاد قرار دهند.

جواب فعالیت صفحه ۵۳

۵- سواد و آموزش نقش مهمی در پیشرفت یک کشور دارد. به طور گروهی، فهرستی از مشکلاتی را که مردم یک کشور در اثر پایین بودن سطح سواد و محروم بودن از آموزش با آن مواجه می‌شوند، تهیه کنید و بخوانید. نبود بهداشت، فقر، استاندارد نبودن سطح زندگی، نداشتن قانون، فساد، مرگ و میر بالا، جنگ‌های داخلی، استعمار توسط کشورهای دیگر، متکی و وابسته بودن به کشورهای قدرتمند.

جواب فعالیت صفحه ۵۶

۱- کاربرگه شماره (۷) را انجام دهید.

جواب فعالیت صفحه ۵۷

۲- پس از مطالعه متن توضیح دهید که با تأسیس حکومت صفوی، چه تغییرات مهم سیاسی، اجتماعی و مذهبی در ایران ایجاد شد.
۱- جنگ‌های داخلی از بین رفت. ۲- ایران دارای حکومت قدرتمند مرکزی شد. ۳- شهرها و روستاها آباد شدند. ۴- صنعت رونق یافت. ۵- اختلافات مذهبی از بین رفت و دارای یک مذهب رسمی شد.

جواب فعالیت صفحه ۵۹

۳- الف) کدام شهرها پایتخت صفویان بودند؟ نام ببرید. تبریز، قزوین و اصفهان (ب) دلیل تغییر پایتخت صفویان را توضیح دهید.
پس از شکست جنگ چالدران تبریز همواره مورد حمله عثمانی‌ها بود به همین دلیل شاه طهماسب تصمیم گرفت پایتخت را به قزوین منتقل کند.
۴- دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی چه بود؟
پس از شاه عباس نبود پادشاهان لایق و توانمند و اختلاف و کشمکش بین فرماندهان نظامی که باعث شد از انجام مسؤولیت‌ها باز بمانند.

جواب فعالیت صفحه ۶۰

۵- الف) آثار و نتایج اقدام‌های اداری و نظامی شاه عباس اول را توضیح دهید. تقویت حکومت مرکزی - جلوگیری از شورش فرماندهان قزلباش‌ها - ایجاد امنیت در کشور (ب) کاربرگه شماره (۸) را انجام دهید.

جواب فعالیت صفحه ۶۱

۶- انگیزه‌ها و هدف‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی اروپاییان از ارتباط با ایران دوره صفوی را از متن درس استخراج و دسته‌بندی کنید.

سیاسی: دشمن مشترک به نام امپراتوری عثمانی

اقتصادی: تجارت و فروش تولیدات تجاری که پس از انقلاب صنعتی بیشتر شده بود.

فرهنگی: اشتیاق اروپاییان به جهانگردی و شناخت سرزمین‌های دیگر و تبلیغ دین مسیحیت

جواب فعالیت صفحه ۶۵

- ۱- متن را مطالعه کنید: الف) سه عامل گسترش تجارت در عصر صفوی را بیان کنید.
- ۱- یکپارچه بودن سرزمین ایران ۲- وجود نظم و امنیت در سراسر کشور ۳- وجود شبکه وسیعی از راه ها و کاروان سراها
- ب) سه منبع عمده درآمد حکومت صفوی را ذکر کنید. ۱ = مالیات ۲- صادرات ابریشم و محصولات نظیر خشکبار، پارچه های مخملی، قال ۳- عوارض کاروان های تجاری

جواب فعالیت صفحه ۶۷

- ۲- متن را بخوانید. مراسم جشن و شادی در عصر صفوی را با روزگار کنونی از جنبه های مختلف (شیوه برگزاری، محل جشن و ...) مقایسه کنید. در دوره صفوی جشن ها و مراسم شادی از میادین و منطق عمومی شروع می شد. مردم از هر قشری در کنار هم بودند و به شادمانی می پرداختند. مراسم شعر خوانی و مدیحه سرایی نیز رایج بود. بیشتر این جشن ها در اماکن عمومی برپا می شد. اما امروزه جشن و مراسم شادی در اماکن عمومی برپا نمی شود. و بیشتر این جشن ها با لوازم و وسایل خطرناک آتش بازی همراه شده که گاهی باعث رنجش و آزار دیگران می شود. امروزه مردم کمتر شادی خود را با دیگران تقسیم می کنند.
- ۳- محتشم کاشانی از شاعران و مرثیه سرایان برجسته دوره صفویه است. آیا می دانید مشهورترین شعر او چیست؟
- باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و چه عذاب و چه ماتم است.

جواب فعالیت صفحه ۷۱

- ۱- با مطالعه درس و راهنمایی دبیر خود، دلایل و عوامل مهم نابسامانی اوضاع اجتماعی و اقتصادی ایران در دوران افشاریه را بررسی و تحلیل کنید. چند دلیل عمده: ۱- نبرد با دشمنان داخلی و بیگانگان خارجی ۲- نافرمانی و وجود شورش های داخلی ۳- بدگمانی نادر به اطرافیان و سرداران خود و انجام رفتارهای خشونت آمیز ۴- عدم توجه به معشیت و اشتغال مردم

جواب فعالیت صفحه ۷۲

- ۲- شیوه به قدرت رسیدن سلسله های افشاریه، زنده و قاجاریه چه شباهتی به هم دارد؟ هر سه در شرایط آشفتگی و نابسامانی کشور به قدرت رسیدند. - هجوم همسایگان به مرزهای کشور و اشغال جنوب ایران توسط اروپاییان - هر سه از قبایل بزرگ زمان خود بودند که با تکیه بر قدرت قبایل و ایل خود به قدرت رسیدند.
- ۳- به نظر شما، آقا محمدخان در انتخاب تهران به پایتخت به چه نکته هایی توجه داشته است؟ ۱- نزدیکی به گرگان محل زندگی ایل قاجار ۲- نزدیکی به مرزهای شمال غرب ایران تا از نافرمانی حاکم ارمنستان و گرجستان جلوگیری کند. ۳- خوش آب و هوا بودن تهران

جواب فعالیت صفحه ۷۴

۴- در باره چگونگی تأثیر انقلاب صنعتی بر افزایش قدرت نظامی و سیاسی کشورهای اروپایی، در کلاس بحث و گفت‌وگو کنید. افزایش تولیدات باعث نیاز به مواد اولیه شد و چون اروپائیان منابع کافی نداشتند برای تأمین منابع به کشورهای دیگر روی آوردند به همین دلیل کالاهای تولیدی خود را در این کشورها به فروش رساندند که باعث افزایش فروش و سود اروپائیان و افزایش قدرت نظامی و سیاسی آن‌ها شد.

جواب فعالیت صفحه ۷۵

۵- هدف دولت انگلستان از جداکردن افغانستان و بخش شرقی سیستان و بلوچستان از ایران چه بود؟

۱ -جلوی حمله ایران به هند را که مستعمره انگلیس بود را بگیرد.

۲ -کشوری دیگر با ایران رابطه دوستی برقرار نکند و از این طریق به هند حمله کند.

۶- کاربرگه شماره (۹) را انجام دهید.

جواب فعالیت صفحه ۷۷

۱- الف) چرا عباس میرزا به فکر نوسازی و اصلاح کشور افتاد؟

۱- به سبب شکست ایران از ارتش روسیه و انگلستان با وجود رشادت‌های فراوان ۲- پی بردن به پیشرفت‌های علمی و صنعتی کشورهای اروپایی

۲- فکر می‌کنید اگر یک کشور از دشمن خود درخواست کمک کند، دشمن تمام تجربه‌ها و دانش مورد نیاز برای اصلاح یا پیشرفت آن کشور را در اختیارش قرار می‌دهد؟ چرا؟ خیر چون دشمن به فکر منافع خود است.

۳- به نظر شما، چرا اگر کشوری به سلاح علم و دانش مجهز نباشد، نمی‌تواند قوی شود و در مقابل دشمنانش، مقتدرانه بایستد؟ چون با علم می‌توان پیشرفت کرد و به سلاح‌های پیشرفته مجهز شد و روی پای خود ایستاد.

جواب فعالیت صفحه ۷۹

۴- الف) انگیزه و اهداف امیرکبیر از اقدامات اصلاحی چه بود؟ نوسازی تشکیلات حکومتی و مبارزه با مفاسد اداری و اقتصادی حفظ استقلال کشور و قطع نفوذ روسیه و انگلستان در ایران

ب) شما کدام‌یک از اصلاح‌گری‌های امیرکبیر را مؤثرتر می‌دانید؟ تأسیس مدرسه دارالفنون چون افراد بیشتری آموزش می‌دیدند.

پ) به نظر شما، چرا امیرکبیر بر استخدام نکردن معلمان و استادان روسی و انگلیسی در مدرسه دارالفنون، اصرار می‌کرد؟ از نفوذ روسیه و انگلستان در امور داخلی ایران جلوگیری کند.

۵- چند مورد از اقدامات امیرکبیر را در زمینه رواج عدالت و پیشرفت علمی و فرهنگی بنویسید.

۱- اصلاح قانون مالیات ۲- وادار کردن زمین‌داران بزرگ به پرداخت مالیات ۳- تأسیس مدرسه دارالفنون ۴- انتشار روزنامه وقایع اتفاقیه

۶- به نظر شما با توجه به اصلاحات امیرکبیر، چرا شاهزادگان و درباریان قاجار و عوامل وابسته خارجی برای برکناری و قتل امیرکبیر توطئه کردند؟ چون از حقوق و امالک زیادی که در اختیار داشتند محروم شدند و منافع آن ها به خطر افتاده بود.

جواب فعالیت بالای صفحه ۸۱

۷- الف) دلیل اصلی شکل گیری نهضت تنباکو چه بود؟ اعتراض به واگذاری امتیازهای اقتصادی به بیگانگان و مبارزه با استبداد داخلی و خارجی.
ب) موفقیت نهضت تنباکو از نظر سیاسی و اجتماعی چه اهمیتی داشت؟ حرکت مردم باعث عقب نشینی حکومت شد و لغو این قرارداد از نظر اجتماعی، حس اعتماد به نفس و روحیه مقاومت و مبارزه مردم را تقویت کرد.

جواب فعالیت پایین صفحه ۸۱

۸- با راهنمایی دبیر خود متن سند را در کلاس بخوانید و به پرسش های زیر پاسخ دهید:
الف) فرمان لغو قرارداد توتون و تنباکو توسط چه کسی صادر و توسط چه کسی به مردم ابلاغ شد؟ توسط ناصرالدین صدر و توسط امین السلطان ابلاغ شده
ب) فکر می کنید چرا در این فرمان، هیچ اشاره ای به اشتباه شاه و حکومت در انعقاد اولیه قرارداد با استعمارگران نشده است و بلکه در مقابل، لغو آن به لطف و مرحمت شاه نسبت داده شده است؟ به دلیل چا پلوسی های بیش از اندازه
پ) در کدام قسمت های فرمان، می توانید تکبر و خودخواهی شاهانه را ببینید؟ آیا فکر نمی کنید که یکی از عوامل پیشرفت نکردن ایران در گذشته، وجود چنین حکومت و شاهانی بوده است؟ مردم هم خودشان را از این زحمت و تحمیل آسوده دانسته به دعاگویی وجود مسعود همایونی و به شکرگزاری مراجع کامله همایون خسروانه بیفزایند و بعضی حرکات جاهلانه را به کلی موقوف نمایند. مسلماً وجود چنین شاهانی که هیچگونه حقی برای مردم قائل نبودند و ثروت های کشور را بخشی از ثروت خود می شمردند و فقط در پی خوشگذرانی و زورگویی بر مردم بودند، مانع هرگونه پیشرفتی برای کشور بود.
ث) وقتی متن این سند را می خوانید چه نکته هایی شما را بیشتر به فکر وامی دارد یا توجه شما را جلب می کند؟ به عهده دانش آموز

جواب فعالیت صفحه ۸۵

۱- کاربرگه شماره (۱۰) را انجام دهید. در کلاس انجام شود.

جواب فعالیت صفحه ۸۶

۲- چه جریان هایی با چه تفاوت هایی در نهضت مشروطه نقش مؤثری داشتند؟ مردم به رهبری روحانیت و تکیه بر آموزه های دین اسلام، روشنفکران ایرانی با توجه به افکار و دستاوردهای تمدن اروپا.

جواب فعالیت صفحه ۸۷

۳- چه حوادث مهمی در فاصله فرمان مشروطیت تا آغاز جنگ جهانی اول رخ داد؟ تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها _ روی کار آمدن محمد علی شاه و مخالفت با مشروطه و به توپ بستن و تعطیلی مجلس - شهادت شیخ فضل الله نوری، افزایش دخالت های خارجی و بستن قرارداد ۱۹۰۷ بین انگلیس و روسیه

جواب فعالیت بالای صفحه ۸۸

۴- مهم ترین موانع و مشکلات داخلی نظام مشروطه را توضیح دهید. - استبداد محمدعلی شاه و وابستگی او به روسیه - اختلاف بین رهبران مشروطه - انحراف از مسیر اسلام.

جواب فعالیت پایین صفحه ۸۸

۵- پس از مطالعه متن، به نقشه دقت کنید و بگویید:

الف) روسیه و انگلستان در قرارداد ۱۹۰۷ تقریباً کدام نواحی ایران را تحت نفوذ خود گرفتند؟ روسیه شمال، شمال شرقی و شمال غربی و انگلستان جنوب شرقی ایران را تحت نفوذ خود قرار داد.

ب) هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟ برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند.

پ) قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟ دوباره اوضاع کشور آشفته و نابسامان شد و نفوذ و دخالت بیگانگان دوباره افزایش یافت. روسیه با خیالی آسوده در امور ایرانی مداخله می کرد و اجازه نمی داد دولت و مجلس اوضاع آشفته کشور را سروسامان بدهند. نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند. آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد حرم امام رضا (ع) را به گلوله بستند. نتایج دیگر آن اتحاد و همدلی مردم و شورش علیه حضور استعمارگران بود. (مانند دلیران تنگستان)

جواب فعالیت صفحه ۸۹

۶- آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را از متن درس استخراج و فهرست کنید.

پیامد سیاسی : ۱- جنگ جهانی اول موجب بی ثباتی و آشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد. ۲- به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد. ۳- نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و آسایش مردم از بین رفت.

پیامد اجتماعی : ایرانیان دچار مصیبت های بزرگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افراد زیادی جان خود را از دست دادند.

جواب فعالیت صفحه ۹۰

۱- دلیل مخالفت گسترده آزادی خواهان با قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ جلوگیری از سلطه همه جانبه انگلستان بر ایران برای اینکه بر اساس این قرارداد اداره امور مالی و نظامی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) انگلیسی قرار می گرفت.

جواب فعالیت صفحه ۹۱

۲- الف) علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹ در صدد برآمد که از طریق کودتا به اهداف استعماری خود در ایران دست یابد.

ب) کدام شرایط و عوامل داخلی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟ حمایت انگلیسی ها - نارضایتی مردم از اوضاع نا امن کشور - سیاست مذهبی دوگانه رضا خان در قبل و بعد از سلطنت - بی کفایتی احمد شاه - قدرت گرفتن رهبران احزاب سیاسی در مجلس.

جواب فعالیت صفحه ۹۴

۳- الف) کشور ما در دو جنگ جهانی اول و دوم «پل پیروزی متفقین» لقب گرفت. با راهنمایی دبیر خود و با همفکری یکدیگر، بگویید چرا این لقب به ایران داده شد؟ ایران پل ارتباط بین انگلیس و روسیه بود. با توجه به نقش مهم ایران از نظر موقعیت جغرافیایی و استراتژیک، متفقین توانستند با ارسال تجهیزات و نیروهای نظامی به روسیه در جنگ جهانی با آلمان سرنوشت جنگ را به نفع خود تغییر دهند.

ب) آثار و پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جنگ جهانی دوم بر ایران چه بود؟

پیامدهای سیاسی : اشغال ایران. برکناری رضا خان و جانشینی محمد رضا شاه

پیامدهای اقتصادی : کمبود و گرانی شدید مواد غذایی

پیامدهای اجتماعی : عده زیادی به دلیل گرسنگی و سو تغذیه جان باختند.

جواب فعالیت صفحه ۹۵

۴- همفکری کنید و بگویید به نظر شما، چه شباهت ها و تفاوت هایی در اهداف نهضت تنباکو و نهضت ملی شدن نفت وجود دارد؟

شباهت : مبارزه با انگلیس بود - روحانیون و روشنفکران نقش اساسی داشتن - حضور مردم نقش اصلی را داشت.

تفاوت : نهضت تنباکو در زمان قاجاریه بود ولی ملی شدن نفت در زمان پهلوی - در نهضت تنباکو یک قرارداد لغو شد ولی در ملی شدن صنعت نفت یک منبع برای کشور حفظ شد.

۵- الف) مهم ترین دلیل موفقیت کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ اختلاف و دو دستگی میان رهبران نهضت باعث ایجاد تفرقه بین مردم شد و آمریکا و انگلیس از این موقعیت نهایت استفاده را کردند.

ب) کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه تفاوت و شباهتی با کودتای ۱۲۹۹ داشت؟

شباهت : در هر دو کودتا کشورهای خارجی دخالت داشتند. (کودتای ۱۲۹۹ با حمایت انگلستان کودتای ۱۳۳۲ با حمایت انگلستان و آمریکا) در هر دو کودتا هدف اصلی تسلط بر منابع و ثروت های ملی ایران بود.

تفاوت : کودتای ۱۲۹۹ برای تغییر نظام پادشاهی بود ولی کودتای ۱۳۳۲ برای تثبیت نظام پادشاهی بود.

جواب به کار بندیم صفحه ۹۶

۲- با توجه به دانسته های خود، یک مورد از عملکردهای شاهان زیر را که نشان بدهد آنها به قانون اساسی مشروطه پایبند بوده یا نبوده اند، بنویسید.

محمدعلی شاه ← به توپ بستن مجلس

احمدشاه ← برکناری توسط مجلس شورای ملی از سلطنت و ایجاد حکومت پهلوی

رضاشاه ← فرستادن افراد خود به مجلس و گرفتن نخست وزیری به زور قدرت نظامی
محمدرضاشاه ← بعد از کودتا ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ و سرنگونی حکومت مصدق - تأسیس ساواک

جواب فعالیت صفحه ۹۸

- ۱- هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود؟ ۱- جلوگیری از وقوع قیام های مردمی ۲- حفظ حکومت پهلوی.
- ۲- به نظر شما هدف شاه از برگزاری همه پرسی اصول شش گانه چه بود؟
- هدف از برگزاری همه پرسی اصول شش گانه این بود که بگوید مردم با حکومت پهلوی همراه شدند و آن را قبول دارند و اینکه نشان دهد مردم در سرنوشت سیاسی کشور خود مشارکت دارند و انجام اصلاحات بر اساس میل و خواسته مردم انجام شده و مخالفت روحانیون و مبارزان ضد حکومت، بی اساس و بی دلیل است.

جواب فعالیت صفحه ۱۰۰

- ۳- الف) کاربرگ شماره (۱۱) را انجام دهید. ب) بعد از مطالعه متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.
- ۱- با توجه به اهمیت نفت در تأمین انرژی در آن دوران، فکر می کنید فروش نفت به اسرائیل چگونه به قدرت گرفتن این رژیم کمک می کرد؟ در آن دوران، رژیم صهیونیستی به دلیل تحریم های بین المللی، با مشکلات اقتصادی زیادی مواجه بود. فروش نفت به اسرائیل به این رژیم کمک می کرد تا از این تحریم ها عبور کند و منابع مالی خود را تأمین کند.
- ۲- با مطالعه روابط حکومت پهلوی و رژیم صهیونیستی در این متن و نیز متن سخنان امام خمینی که در کاربرگ شماره ۱۱ خواندید، بگویید اسرائیل چه اهدافی را در ایران دنبال می کرد؟ ۱- گسترش نفوذ سیاسی و اقتصادی در ایران ۲- تضعیف اعراب و مسلمانان ۳- ایجاد پایگاه نظامی در ایران

جواب فعالیت صفحه ۱۰۱

- ۴- با مطالعه دقیق درس، اقدامات امام خمینی را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید.
- مخالف با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی - مخالفت با اصول شش گانه - سخنرانی در مدرسه فضیه قم در محرم ۱۳۴۲ - مخالفت با لایحه کاپیتولاسیون - ادامه مبارزه در دوران تبعید.

جواب فعالیت صفحه ۱۰۳-۱۰۲

- ۵- پس از مطالعه متن به پرسش پاسخ دهید:
- رژیم پهلوی خود را نظام سلطنتی مشروطه قلمداد می کرد. با توجه به مطالب سند بالا به نظر شما میان اقدامات این رژیم و چنین ادعایی نسبتی وجود دارد؟ ادعای رژیم پهلوی مبنی بر این که نظام سلطنتی مشروطه است، ادعایی بی اساس است. این رژیم در عمل، یک نظام سلطنتی مطلقه بود که در آن، قدرت سیاسی در دست شاه قرار داشت و مجلس و احزاب سیاسی نقشی حاشیه ای داشتند.

جواب فعالیت صفحه ۱۰۴

۶- جدولی با سه ستون رسم کنید. دلایل سیاسی، فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی نارضایتی مردم از حکومت شاه را به تفکیک در آن بنویسید.

دلایل اقتصادی	دلایل فرهنگی اجتماعی	دلایل سیاسی
- گرانی، عدم توجه به تولیدات داخلی - تصویب اصول شش گانه که موجب وابستگی صنایع کشور به بیگانگان - از بین رفتن صنایع و تولیدات داخلی می شد.	- مبارزه با اسلام و قرآن و روحانیون - برنامه های رادیو، تلویزیون، سینما و تئاتر جهت تضعیف فرهنگ اسلامی	- پشتیبانی آمریکا و اکثر قدرت های افراد و وابستگی شاه به آنها - تصویب لایحه کاپیتولاسیون که اقدامی ذلت بار و خلاف استقلال کشور بود.

جواب فعالیت صفحه ۱۰۸

۱- با مطالعه متن: الف) نمودار روند تأسیس حکومت جمهوری اسلامی را تکمیل کنید .

همه پرسی تعیین نظام سیاسی - تدوین قانون اساسی - انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری - انتخابات اولین دوره مجلس - تعیین هیئت دولت

ب) با توجه به نمودار، نقش مردم را در تأسیس نظام جمهوری اسلامی توضیح دهید. مردم ایران برای اولین بار در تاریخ بدون دخالت بیگانگان با رای دادن در انتخاب نظام سیاسی کشور خود مشارکت کردند و قانون اساسی را به تصویب رساندند، و سرنوشت خود را با حکومتی مردمی با تکیه بر احکام الهی انتخاب کردند.

جواب فعالیت صفحه ۱۱۱

۲- با راهنمایی دبیر خود، همفکری کنید و بگویید که انقلاب اسلامی با وجود ترور گسترده شخصیت های نظام جمهوری اسلامی، چرا و چگونه به حرکت خود ادامه داده است؟ چون این انقلاب از درون مردم و با اتحاد و حمایت آنها بوجود آمده و قائل به شخص نبود و اگر شخصی ترور یا شهید می شد دیگران مسیر و هدف او را ادامه می دادند . و..

۳- با مطالعه متن و مراجعه به دانسته های قبلی خود، درباره حمایت گسترده مردم از انقلاب اسلامی در سال های پس از پیروزی چند دلیل بیاورید. - داشتن استقلال فکری سیاسی و اقتصادی کشور- مشارکت عظیم در تمامی انتخابات کشور و دخیل بودن در سرنوشت خود - پیشرفت های علمی، نظامی و هسته ای - مبارزه با ابرقدرت ها - توجه به عمران و آبادانی کشور

جواب فعالیت صفحه ۱۱۶

۱- فرهنگ چیست؟ شما چه برداشتی از واژه فرهنگ دارید؟ مجموعه آداب و رسوم و عقاید یک جامعه که از نسلی به نسلی دیگر منتقل می‌شود.

- برداشت خود را از واژه فرهنگ بنویسید و به نوبت در کلاس بخوانید. فرهنگ آموختنی است - فرهنگ نوعی نگرش است - فرهنگ نشانه شخصیت است - فرهنگ موجب بالا رفتن آگاهی جامعه است و...

جواب فعالیت صفحه ۱۱۷

۲- اگر اعضای خانواده‌تان برای زیارت یا سیاحت به کشورهای همسایه یا سایر کشورها سفر کرده‌اند، بگویید در هنگام گفت‌وگو از خاطرات سفر به چه نکاتی درباره شیوه زندگی مردم آن کشورها اشاره می‌کنند؟
بر عهده دانش آموز عزیز است. زیرا فرهنگ و آداب و رسوم کشورها با یکدیگر تفاوت بسیاری دارد، البته مواردی مانند آداب غذا خوردن، دین، زبان، نوع معماری، آداب معاشرت و انواع غذاها، پوشش ظاهری، صنایع دستی و... از مهم‌ترین موارد می‌توانند باشند که مورد توجه قرار می‌گیرند.

جواب فعالیت صفحه ۱۱۹

۴- فرض کنید کودکی از هر نوع ارتباط با آدم‌های دیگر محروم باشد و فقط نیازهای زیستی* اش برطرف شود تا زنده بماند. به نظر شما این کودک چه ویژگی‌هایی خواهد داشت؟ راه‌های برطرف کردن نیازها، برقرای ارتباط، شیوه‌ی ابراز احساسات و هیجان‌ها، ارزشها و هنجارها و... را ندانسته و نمی‌تواند اجرا نماید. مانند داستان تارزان.

۵- با توجه به تصاویر بالا، معنای هریک از نمادها و رفتارهای نمادین را بیان کنید. به ترتیب از چپ به راست: - نماد احترام سیاسی - نماد مقاومت و پیروزی - نماد احترام نظامی

۶- درباره نمادها و هنجارهای مربوط به سلام و احوالپرسی و تعارفات در چند منطقه کشور متفاوت پرس‌وجو کنید و نتیجه را در کلاس بیان کنید. به عهده دانش آموز

جواب فعالیت صفحه ۱۲۰

گفت‌وگو کنید

۷- هر یک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزش‌ها و عقاید است؟ توضیح دهید.

الف) برخی نانوایان، شب‌های جمعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می‌دهند. ارزش دینی - انسان دوستی

ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند «یا الله» می‌گویند. ارزش عرفی و دینی - حفظ حجاب

ج) افراد در موقع دیدن کودک «ماشاءالله» می‌گویند. ارزش دینی - چشم زخم

د) رزمندگان مسلمان هنگام پیروزی در نبرد «الله اکبر» می‌گویند. ارزش دینی

۸- همه ارزش‌ها و هنجارها، مفید و خوب نیستند. برای مثال، ممکن است در یک گروه دوستان، یک مدل نامناسب لباس به هنجار تبدیل شود یا در بین عده‌ای، فال‌گیری رواج پیدا کند یا یک گروه عادت کنند تیم ورزشی رقیب را با نام‌های زشت خطاب کنند یا در بعضی خانواده‌ها خودنمایی و خرید اسباب و اثاثیه گران قیمت متداول شود. آیا پیروی کورکورانه از همه هنجارها درست است؟ ملاک تشخیص درست و مفید بودن ارزش‌ها و هنجارها چیست؟ خیر - ملاک درست در نظر گرفتن احکام دینی و واکنش مردم است.

۹- عوامل مختلفی می‌توانند نمادها، ارزش‌ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پدید آورند. درباره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت‌وگو کنید و مثال‌هایی بیاورید.

عوامل	مصادیق	تغییر در نمادها، ارزش‌ها و هنجارها
پیشرفت‌های صنعتی و فناوری	زندگی آپارتمان‌نشینی پیشرفت وسایل حمل و نقل و افزایش مسافرت	خانه‌های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه‌ها و...
رسانه‌های جمعی	تلویزیون، رادیو، روزنامه، اینترنت و ماهواره	کم شدن دید و بازدید- گسترش فردگرایی
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه‌گر	ماهواره - اینترنت	مد گرایی- تغییر نوع پوشش- تغییر معماری

جواب فعالیت صفحه ۱۲۴

۲- در درس‌های قبل، با موضوع مهاجرت آشنا شدید. به نظر شما مهاجرت از جامعه‌ای به جامعه دیگر، در تغییر هویت اجتماعی افراد چه تأثیری می‌تواند داشته باشد؟ ۱- می‌تواند ارزش‌های اجتماعی او را تغییر دهد ۲- شخصیت فرد دچار تغییر می‌شود ۳- باورها و اعتقاداتی که فرد در ذهن خود داشته نیز می‌تواند تغییر کند.

گفت‌وگو کنید : ۳- چرا شناخت هویت خود و ویژگی‌های آن اهمیت دارد؟

جواب : زیرا هر چه شناخت بهتری از هویت خود داشته باشیم، به خودباوری و اعتماد به نفس بیشتری دست خواهیم یافت و می‌توانیم درون و ذهن خود را به درستی کشف کنیم.

۴- به نظر شما ما چه مسئولیتی نسبت به ویژگی‌های هویتی قابل تغییر و انتخاب شدنی خود داریم؟ ما باید آن‌ها را مطابق ارزش‌ها و عقاید مطلوب حاکم بر جامعه پرورش دهیم

چگونه می‌توانیم به بهترین شکل از عهده این مسئولیت برآییم؟ با آموختن و شناختن صحیح ارزش‌های مثبت و داشتن اراده و پشتکار؛ زیرا افراد بر اساس ارزش‌هایی که به آن‌ها معتقدند رفتار و عمل می‌کنند.

جواب فعالیت صفحه ۱۲۷

۵- با نوشتن نامه به یک دوست فرضی خارجی یا طراحی یک پوستر، ویژگی‌های هویت ایرانی را به مردم کشورهای دیگر معرفی کنید. اشاره به: - زندگی در سرزمین ایران مسلمان بودن - دارا بودن تاریخ کهن و میراث غنی - زبان مشترک فارسی - انقلاب اسلامی که آرمان مشترک ماست.

۶- فکر می‌کنید که یک فرد باید دارای چه ویژگی‌هایی باشد تا هویتی انقلابی داشته باشد؟

پنج شاخص که مقام معظم رهبری برشمردند: ۱- پایبندی به مبانی و ارزشهای اساسی انقلاب؛ ۲- هدف‌گیری آرمانهای انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها که آرمان‌های انقلاب و اهداف بلند انقلاب را در نظر بگیریم و همت برای رسیدن به آنها داشته باشیم. ۳- پایبندی به استقلال همه‌جانبه کشور، استقلال سیاسی، استقلال اقتصادی، استقلال فرهنگی - که مهم‌تر از همه است- و استقلال امنیتی ۴- حساسیت در برابر دشمن و کار دشمن و نقشه دشمن و عدم تبعیت از او، ۵- تقوای دینی و سیاسی که این بسیار مهم است.

درس ۱۹

جواب فعالیت صفحه ۱۳۱

- ۱- در شهر یا روستای شما برای تولد نوزاد، چه آداب و رسومی اجرا می‌شود؟
پرس‌وجو کنید و این آداب و رسوم را با ذکر ارزش‌ها و عقایدی که برای انجام هریک از آنها وجود دارد، توضیح دهید.
بستگی به محل زندگی شما دارد نمونه‌ها مشترک در کل ایران مانند گفتن اذان و اقامه در گوش نوزاد، مراسم انتخاب اسم و آوردن کادو و گفتن تبریک به خانواده‌ای که صاحب فرزند شده است.

جواب فعالیت صفحه ۱۳۳

- گفت‌وگو کنید: ۲- امروزه مؤسساتی چون مهدکودک‌ها و خانه‌های سالمندان مراقبت از بعضی از اعضای خانواده را در دوره‌هایی از زندگی به عهده گرفته‌اند. به نظر شما مزایا و معایب مهدکودک‌ها و خانه‌های سالمندان چیست؟ چه دلایلی برای نظر خود دارید؟ با راهنمایی دبیر، بحث و گفت‌وگوی خود را جمع‌بندی کنید. (بحث و گفت و گودر کلاس)
- ۳- طبق آیات ۱۷ تا ۱۹ سوره لقمان، لقمان حکیم برای تربیت فرزند خود، چه سفارش‌هایی به او می‌کند؟ برپا داشتن نماز، امر به معروف و نهی از منکر، صبر و شکیبایی در برابر سختی‌ها، مغرور و متکبر نبودن، عدالت و میانه روی در راه رفتن، با صدای بلند سخن گفتن
- ۴- شما چند خواهر و برادر دارید؟ وظایف خواهر یا برادر بزرگ‌تر نسبت به بقیه اعضای خانواده چیست؟ خواهر و برادر کوچک‌تر چگونه؟
راجع به آنها در کلاس گفت‌وگو کنید. (بحث و گفت و گودر کلاس)

درس ۲۰

جواب فعالیت صفحه ۱۳۷

- ۱- کاربرگ شماره (۱۵) سازگاری والدین و فرزندان را انجام دهید.
- ۲- در کلاس، به گروه‌های دو یا سه نفره تقسیم شوید. سپس با نظارت و راهنمایی معلم خود، هر گروه یک مشکل فرضی را تصور کند. جواب: در هر گروه، یک نفر نقش مادر یا پدر و دیگری، نقش فرزند یا فرزندان را بر عهده بگیرند. با توجه به توصیه‌های بیان شده در این درس برای ایجاد یک گفت‌وگوی صحیح، سعی کنید مشکل را با گفت‌وگو حل کنید. پس از اجرای هر گروه در کلاس، دیگر دانش‌آموزان پیشنهادات خودشان را درباره آن اجرا و به اشتراک بگذارند. به عهده دانش آموز
- ۳- به نظر صاحب‌نظران، تک فرزندی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟
- ۱- تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودک کاهش می‌یابد. ۲- رقابت‌ها، بازی‌ها، دعواهای کودکان و الگوبرداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل نمی‌گیرد. ۳- کودکان همواره با بزرگترها در ارتباط اند و از لذت ارتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم می‌شوند. ۴- کاهش جمعیت، پیری و بی‌نشاطی جمعیت، عدم رشد و توسعه اقتصادی و ...

۴- کاهش نرخ باروری در کشور ما در آینده چه پیامدهای نامطلوبی دارد؟ دست کم به سه مورد اشاره کنید. (۱) پیری جمعیت (۲) افزایش هزینه های درمانی سالمندان و نگهداری آنها (۳) کاهش نیروی کار فعال و کارآمد و کاهش تولید (۴) کاهش جمعیت زیرا اولین شرط بقای هر جامعه ای جمعیت آن است.

جواب فعالیت صفحه ۱۳۹

۵- اگر مواردی از مدیریت درست مشکلات و حوادث در خانواده خود یا خویشان و آشنایان سراغ دارید، در کلاس بیان کنید.

مانند تشکیل صندوق خیریه خانوادگی برای رفع نیازهای مالی و درمانی خانواده نیازمند خویشان و آشنایان ...

۶- فواید صله ارحام برای خانواده ها چیست؟ ۱. دید و بازدید و اطلاع از حال دیگران ۲. افزایش طول عمر ۳. کاهش مشکلات خانواده های نیازمند در بین اقوام و نزدیکان ۴. همفکری و استفاده از تجربیات خانواده ها در امور مختلف

۷- اصل دهم قانون اساسی را در درس ۲۲ بخوانید. چرا چنین اصلی را در قانون اساسی کشور ما قرار داده اند؟

چون هیچ جامعه ای بدون خانواده امکان رشد و شکوفایی را ندارد و دین اسلام برای خانواده ارزش زیادی قائل شده است.

۸- چگونه بیمه شدن اعضای خانواده در امور مختلف می تواند به رفع مشکلات و آرامش بیشتر خانواده ها کمک کند؟ با راهنمایی معلم چند نمونه بیان کنید. در هنگام حوادث و مشکلات بیمه خسارت های مالی ایجاد شده را می پردازد و فشار مالی تا حدی از دوش خانواده کم می شود و باعث ایجاد آرامش روانی در اعضای خانواده به خصوص پدر و مادر می شود.

جواب فعالیت صفحه ۱۴۳

با توجه به آنچه در سال های قبل درباره قوه مقننه، قضاییه و مجریه خوانده اید، چند مورد از مهم ترین وظایف حکومت را که در صفحه

قبل نوشته شده، انتخاب کنید و بگویید از وظایف کدام قوه است. جواب :

*وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف و اجرای قوانین : قوه مقننه

*برقراری نظم و امنیت و رسیدگی به اختلافات و شکایات ها : قوه قضاییه

*تعلیم و تربیت، حفظ میراث فرهنگی، سیاست گذاری فرهنگی : قوه مجریه

* عمران و آبادانی کشور، ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم : قوه مجریه

* ایجاد هماهنگی بین فعالیت ها و بخش های مختلف : قوه مجریه

*دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی : قوه مجریه

*مدیریت منابع طبیعی و ثروتهایی که به عموم مردم تعلق دارند : قوه مجریه

*حمایت از گروه های خاص و نیازمند مانند کودکان بی سرپرست، معلولان، از کارافتادگان و... : قوه مقننه

جواب فعالیت صفحه ۱۴۴

۲- چرا مبدأ اصلی قوانین برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده خداوند است؟
زیرا خداوند به همه امور آگاهی دارد و آفریننده انسان و مالک حقیقی این جهان است.

۳- با مطالعه آیات قرآن کریم در صفحه قبل، دیدگاه اسلام را درباره ماهیت حکومت بیان کنید.
مبدأ قوانین و مقررات برای برپایی حکومت از دیدگاه اسلام، حکمت و اراده خداوند است و عقل و وحی الهی، دو وسیله اصلی برای شناخت ارزش های الهی، قوانین و مقررات اجتماعی هستند.

جواب فعالیت صفحه ۱۴۷

۵- حکومت جمهوری اسلامی چه ویژگی هایی دارد؟ مردمی _ اسلامی _ انقلابی _ بر پایه ولایت فقیه
ویژگی های رهبر در حکومت جمهوری اسلامی کدام اند؟ توضیح دهید . فقیه عادل و باتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.

۶- در روزنامه ها یا مجلات، یک یا چند مورد از توصیه های رهبر جمهوری اسلامی ایران به کارگزاران حکومتی را درباره امور مختلف کشور جست و جو کنید و بنویسید.

در صورتی که به اینترنت دسترسی دارید، می توانید به پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری یا پایگاه اطلاع رسانی حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله خامنه ای به نشانی «farsi.khamenei.ir» و «www.leader.ir» مراجعه کنید. پس از جمع آوری گزیده سخنان مقام معظم رهبری، آنها را روی یک تابلو نمایش دهید. (برعهده دانش آموز)

۷- درباره یکی از نهادهایی که در مدیریت کلان و حاکمیت کشور (غیر از رهبری و قوای سه گانه) نقش دارند، تحقیق کنید و برخی از مهم ترین وظایف آنها را در کلاس بیان کنید. (برعهده دانش آموز)

۸- درباره فعالیت های اخیر شورای اسلامی شهر یا روستای خود تحقیق کنید و مهم ترین اقدام هایی را که شورا برای پیشرفت منطقه شما انجام داده است، در کلاس و با راهنمایی معلم خود، به بحث بگذارید. (برعهده دانش آموز)

جواب فعالیت صفحه ۱۵۱

۱- به کمک دبیر، قانون اساسی را به کلاس بیاورید.

الف) با استفاده از قانون اساسی، توضیح اصول ۷ و ۲۰ را که در صفحه ۱۵۳ نوشته نشده است، بنویسید. (برعهده دانش آموز)

ب) در مقابل هریک از حقوق شهروندی که در این درس نوشته شده است، یک یا چند اصل قانون اساسی را که به آن مربوط می شود پیدا کنید و شماره آن را در کنار مطلب مربوط بنویسید. (برعهده دانش آموز)

پ) در اصل ۲۱ قانون اساسی، دولت موظف شده است تا حقوق زنان را در تمام جهات، با رعایت موازین اسلامی تضمین کند. به این اصل مراجعه و برخی موارد آن را در کلاس مطرح کنید. (برعهده دانش آموز)

جواب فعالیت صفحه ۱۵۲

۲- گفت‌وگو کنید: با توجه به آنچه در درس تاریخ امسال خواندید، چند مورد از حقوق شهروندی را که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به رسمیت شناخته شده است، با حقوق مردم در دوره قاجاریه و پهلوی مقایسه کنید. عدم وجود حق آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد در دوره قاجاریه، عدم مشارکت مردم در امور سیاسی، در آن دوره مردم به عنوان رعیت شناخته می شدند نه شهروند، دسترسی کم مردم به حقوق رفاهی و تأمین اجتماعی.

از این مقایسه چه نتیجه ای می گیرید؟ در جمهوری اسلامی افراد به عنوان شهروند از حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بهتری برخوردارند.

مردم برای به دست آوردن حقوق شهروندی خود چه تلاش هایی کرده اند؟ مردم به رهبری روحانیون و روشنفکران وطن پرست دست به مبارزه پیگیر زدند که انقلاب مشروطه و تشکیل مجلس قانونگذاری در همین راستا بوده است.

۳- کار برگه شماره (۱۶) را کامل کنید.

۴- الف) منظور از حق برخورداری از تأمین اجتماعی چیست؟ توضیح دهید. برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کار افتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت های پزشکی به صورت بیمه و ... حق است همگانی.

دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای یکایک افراد کشور تأمین کند.

ب) کدام اصل قانون اساسی کشور ما مربوط به حق تأمین اجتماعی است؟ اصل ۲۹ قانون اساسی

جواب فعالیت صفحه ۱۵۸

۱- گفت‌وگو و همفکری کنید

الف) آیا شما یا اعضای خانواده تان با مثال های صفحه قبل یا موارد مشابه، روبه رو شده اید؟ موارد را بیان کنید تا هم کلاسی هایتان درباره آنها اظهار نظر کنند . (به عهده دانش آموز)

ب) به طور گروهی، فکر کنید و روشی را پیشنهاد کنید که در یکی از کارها یا فعالیت های مدرسه، بازدهی را افزایش دهد و باعث استفاده صحیح از امکانات شود. برای مثال، با چه راهکاری می توان از تلف شدن وقت کلاس برای حضور و غیاب و دیدن تکالیف جلوگیری کرد؟ پیشنهاد های خود را با ذکر دلیل بنویسید و از طریق معلم به دست مسئولان مدرسه برسانید. (به عهده دانش آموز)

جواب فعالیت صفحه ۱۵۸

۳- درباره این سخنان ارزشمند پیامبر اکرم و امام علی (ع) فکر کنید و معنی و مفهوم هر یک را با ذکر یک مثال توضیح دهید.

در مورد کلام پیامبر اکرم (ص) : اگر می خواهیم کاری را انجام دهیم آن را به صورت کامل و عالی انجام دهیم تا مانع اتلاف وقت و آسیب رساندن به دیگران شود. مثلاً افرادی که مشغول ساختن مسکن هستند اگر مصالح خوب به کار نبرند هم احتمال تخریب و دوباره کاری وجود دارد و هم آسیب به دیگران. دوباره سخن امام علی(ع) : افراد باید امور مهم را انجام دهند تا در وقت و زمان صرفه جویی کنند مانند دانش آموزان که هنگام مطالعه کتب درسی آن را خلاصه کنند و هنگام آزمون فقط نکات مهم را بخوانند.

جواب فعالیت صفحه ۱۵۹

۳- معنی آیات قرآن کریم و سخنان امامان معصوم (ع) را بخوانید. عوامل مؤثر در بهره‌وری را از آنها استخراج و فهرست کنید. (به عهده دانش آموز)

۴- گفت‌وگو کنید. هریک از هنجارهای زیر در جامعه چگونه از بهره‌وری جلوگیری می‌کند و در تضاد با آن است؟ توضیح دهید.

* مهمانی‌ها، مجالس و جشن‌های مفصل و پرهزینه : اسراف کردن

* مدگرایی و چشم و هم‌چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده پوشی : تجمل‌گرایی و افزایش هزینه‌های خانواده

* نداشتن برنامه مناسب برای اوقات فراغت و تفریح : بی‌نظمی و اتلاف زمان

* ورزش نکردن و پر خوری : افزایش بیماری‌ها در جامعه و صرف هزینه

۵- یک زوج جوان می‌خواهند جشن عروسی ساده‌ای با حداقل هزینه برپا کنند. اگر قرار باشد از شما کمک فکری بگیرند، چه طرح و پیشنهادی به آنها می‌دهید؟ همفکری کنید و طرح خود را روی کاغذ بنویسید. خرید لوازم اولیه و ضروری، عدم برگزاری مجالس و جشن‌های پرهزینه ، رفتن به ماه عسل به جای برگزاری جشن عروسی.

۶- متن بعدی را دوباره یک کارآفرین بخوانید.

الف) چه نکاتی در این متن برای شما قابل توجه است؟ داشتن روحیه بالا در کار و پیشرفت ، دلسرد نشدن از شکست ، پشتکار و شجاعت ، ریسک کردن ، استفاده از خلاقیت و همکاری دوستان

ب) نظر شما درباره افرادی که می‌خواهند با کار نکردن یا کار کم به ثروت یا موفقیت‌های بزرگ دست یابند چیست؟ هیچ موفقیتی بدون داشتن همت ، تلاش ، همکاری و امید میسر نیست .

جواب فعالیت صفحه ۱۶۱

۷- دلیل بیاورید: الف) آیا سطح بهره‌وری دانش آموزی که کیف یا کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می‌رود؟ چرا؟ بله، زیرا زمان را از دست می‌دهند، احتمال تخریب وسایل زیاد است، در نتیجه این موارد باعث پایین بردن سطح بهره وری است.

۸- منظور از تنظیم بودجه ماهانه خانواده چیست؟ تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه های ماهانه افراد یا خانواده نوشته می شود. همکاری بین اعضای خانواده از راهکارهای کمک به بهره وری است، مخارج کنترل می شود، اندوخته بهتر مدیریت می شود و هزینه های غیر ضروری حذف می شوند.

۹- کار برگه شماره (۱۷) (چند پیشنهاد برای بهره‌وری) را انجام دهید.

۱۰- یکی از عادت‌های غلط بعضی از دانش آموزان مصرف نادرست و بی‌رویه کاغذ است. چند راهکار برای بهره‌وری در مصرف کاغذ پیشنهاد کنید و توافق کنید که آن راهکارها عملی شوند. استفاده دو طرف کاغذ ، استفاده از کاغذ های باطله، ساخت کاردستی از کاغذ های باطله ، استفاده کامل از تمام صفحات دفتر ، استفاده از وایت برد کوچک خانگی و...

۱۱- تفکیک زباله از مبدأ یعنی چه؟ به تفکیک زباله از ابتدای تولید، تفکیک زباله از مبدأ گفته می شود.

چه راهکارهایی برای کمک به این امر می توانید برشمارید؟ *فرهنگ سازی و تشویق افراد جامعه به استفاده از سطل زباله های خشک و تر که شهرداری ها به همین منظور در سطح شهر قرار داده اند. *در منزل به جای اینکه تمام زباله ها را در یک سطل بریزیم از دو سطل برای جداسازی زباله های تر و خشک استفاده کنیم. *استفاده کمتر از مواد غذایی کنسروی و...

۱۲- به وسایل خودتان و همچنین مواد دورریختنی که در یک هفته در منزل شما تولید شده است، نگاهی دقیق بیندازید. چه چیزهایی را می توانید بیابید که امکان استفاده مجدد از آنها (اگرچه نیاز به تغییری در آنها باشد) برای شما یا خانواده تان یا دیگران وجود دارد؟ بطری نوشابه و آب معدنی، روزنامه و کاغذهای باطله و...

جواب فعالیت صفحه ۱۶۴

۱- به چند گروه تقسیم شوید. محصولی مانند نان را در نظر بگیرید. هر گروه یکی از مراحل را انتخاب کند: مرحله اول تولید (کشت گندم، برداشت گندم، تولید آرد، پختن نان) مرحله دوم توزیع یا فروش نان و مرحله سوم مصرف نان. هر گروه بگوید که چه راههایی برای بالا بردن بهره وری در آن مرحله وجود دارد.

مرحله اول: کشاورزی مکانیزه با استفاده از روش های صحیح، آبیاری قطره ای، درو کردن با کمباین، آموزش نانوایان با طریقه پخت صحیح نان.

مرحله دوم: آموزش و آگاهی دادن به مردم که به میزان مصرف خرید کنند.

مرحله سوم: روش های صحیح نگهداری از نان مانند قرار دادن در فریزر و.

۲- به نظر شما، اگر میزان هزینه های تولید (نهادها) را افزایش دهیم و به همان اندازه میزان تولید افزایش یابد، باز هم می توانیم ادعا کنیم بهره وری اتفاق افتاده است؟ خیر. چون بهره وری زمانی اتفاق می افتد که کیفیت نیز افزایش پیدا کند و روش های تولید و توزیع نیز اصلاح شود.

۳- آیا در محل زندگی شما مراکز خریدی وجود دارند که بتوان گفت موجب عرضه بهتر کالا یا خدمات شده اند و بهره وری در توزیع را بالا برده اند؟ درباره آنها توضیح دهید. پاسخ ها با توجه به مکان زندگی دانش آموزان متفاوت است.

عمده فروش ها، تعاونی ها، فروشگاه های زنجیره ای از مراکزی هستند که موجب بهره وری شده اند زیرا می توان بسیاری از کالاها را در آن جا تهیه کرد، یا ایجاد میادین تره بار توسط شهرداری ها که فاصله تولید و مصرف را کاهش داده است.

۴- چه کارهایی می توان انجام داد تا هزینه های آب، برق و گاز مدرسه شما (در عین تأمین نیازهای لازم دانش آموزان) کاهش یابد. در این باره همفکری کنید و پیشنهاد های برتر و قابل اجرای خودتان را به مدیر مدرسه تحویل دهید. برای سرویس های بهداشتی از شیرهای آب الکترونیکی استفاده شود. زمانی که از اتاق یا کلاسی استفاده نمی شود (مثلاً آزمایشگاه در ساعات غیر کلاسی برق و سیستم گرمایشی آن قطع شود.)

جواب فعالیت صفحه ۱۶۶

۵- مسعود و پسر عمویش با هم به مسافرت رفته و در مهمان سرایی اقامت داشتند. یک روز برای گردش در شهر از مهمان سرا بیرون رفتند. هنوز چند قدمی بیشتر از آن جا دور نشده بودند که مسعود گفت: «فراموش کردم لامپ ها و کولر (خنک کن) اتاق را خاموش کنم.

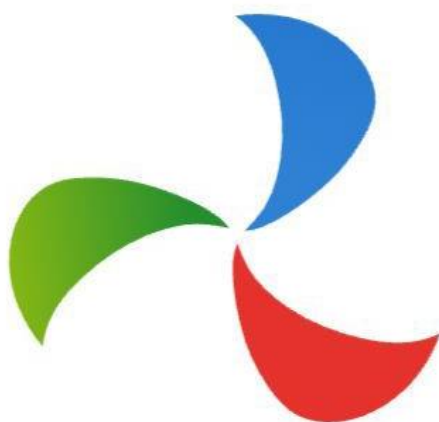
باید برگردم و این کار را انجام دهم.» ولی پسر عمویش گفت: «لازم نیست. ما برای اقامت‌مان و چیزهایی که مصرف می‌کنیم به صاحب مهمان‌سرا پول می‌دهیم.» شما کدام نظر را درست می‌دانید؟ چرا؟ نظر مسعود. زیرا حفظ منابع ملی مانند برق وظیفه همگانی است و از طرف دیگر داشتن کمترین اتلاف انرژی و اصلاح عادت‌های غلط مصرفی از فاکتورهای افزایش بهره‌وری است.

۶- کاربرگه شماره (۱۸) را با همفکری یکدیگر در کلاس انجام دهید.

۷- همفکری کنید و بگویید شما دانش‌آموزان از چه راه‌هایی می‌توانید به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در کشور کمک کنید.
*استفاده از تولیدات داخلی * صرفه جویی در مصرف لوازم التحریر*بازیافت کاغذهای باطله* استفاده و نگهداری درست از امکانات مدرسه.

به پایان آمد این دفتر

حکایت بهمان باقی ست...

دبیرخانه کشوری درس مطالعات اجتماعی متوسطه اول

irsecretariat1402@chmail.ir

مستقر در استان البرز